

وبلاگ، ابزار آموزشی

وبلاگ چیست و مزایای آن کدام است؟

فناوری
آموزشی،
اطلاعات و
ارتباطات

مسعودهاشمی
عضو هیئت علمی
دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تویسرکان

اشاره

نهادهای آموزشی کشورهای در حال توسعه، نیازمند راهبردهایی نوین و مؤثر برای بهبود فرایند آموزش و یادگیری هستند. هدف این نهادها آماده کردن کامل مدرسان و دانش آموزان و تربیت و آموزش مؤثر آنها برای حضور در کلاس های آینده است. کلاس های امروز برخلاف کلاس های گذشته، به دستگاه هایی همچون دیتا پروژکتور و دستگاه هایی که امکان بخش صوتی و تصویری مطالب را دارند، مجهز شده اند و یا خواهند شد. ابزارهای یادگیری الکترونیکی امروز عبارت اند از: مرورگرهای اینترنتی^۱، وب نوشت ها، ویکی ها^۲، پست الکترونیکی، ابزارهای دنیای مجازی، یادگیری به کمک موبایل^۳، پادکست ها^۴ و... از این میان، «وبلاگ»^۵ به عنوان یکی از محبوب ترین و قدرتمندترین ابزارهای یادگیری الکترونیکی، در حال شکل دادن به محیط آموزشی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی انسان امروز است. فناوری وبلاگ روز به روز کاربر پسندتر و محبوب تر می شود و علت آن سهولت در ایجاد و اداره وبلاگ است. وبلاگ ها علاوه بر آنکه اساساً دفترچه خاطرات افراد به حساب می آیند، می توانند در به اشتراک گذاشتن اطلاعات و همچنین در اجتماعی کردن افراد جامعه و آموزش و تربیت آنان هم نقش بسزایی داشته باشند. در این مقاله، به اهمیت و کاربردهای وبلاگ به عنوان ابزار آموزشی در نظام های آموزشی مدرن خواهیم پرداخت.

کلاس ها طولانی تر و البته مؤثرتر و در عین حال آموزش نظام دار و کار چند تخصصی تقویت می شود. آموزش و یادگیری با فناوری، هم می تواند چالش برانگیز باشد و هم مدرسان و دانش آموزان را به طور عمیق در فرایند یادگیری و آموزش درگیر کند. بهره گیری از فناوری های نوین در امر آموزش، علاوه بر آنکه کار مدرس را در ایجاد فرصت های بهتر یادگیری تسهیل می کند، به خاطر داشتن بازخورد فوری، به اثربخشی تدریس و بهبود رابطه دانش آموزان با مدرسان می انجامد.

وبلاگ و ویکی

ویکی و وبلاگ ابزارهایی مفید برای ایجاد ارتباط بین گروه های مطالعاتی در کلاس و خارج از کلاس و مدرسه هستند. در صورتی که

فناوری ها می توانند بنابر نوع اهداف آموزشی و سطح یادگیرندگان متفاوت باشند. البته مدرسان امروزی به جای آنکه همچون گذشته در کلاس درس فقط نقش سخنران داشته باشند، به تربیت و هدایت می پردازند و به جای آنکه همچون نظام آموزشی سنتی، به کل کلاس تدریس کنند، وقت بیشتری را برای فردی کردن آموزش صرف می کنند؛ به طوری که در این روش، به تک تک دانش آموزان توجه بیشتری می شود. استفاده از فناوری های نوین، تعامل و همکاری میان دانش آموزان با خود و مدرسان با دانش آموزان را سرعت می بخشد و در نهایت به موفقیت های آموزشی آنها می انجامد. فناوری های نوین، بی شک ساختار مدارس فردا را دستخوش تغییر قرار می دهد. به این صورت که مدت زمان

سرآغاز

مدرسان در کلاس های درس برای ارتباط گرفتن با دانش آموزان، از ابزارهای زیادی بهره می گیرند که به طور سنتی متداول ترین آنها را گچ و تخته، و امروزه فلش کارت، وایت برد، اورهد و دیتا پروژکتور تشکیل می دهند. نظر به پیشرفت های حاصل شده در زمینه های فناوری، امروزه می توان از گستره ای از فناوری های آموزشی برای بهبود و افزایش یادگیری دانش آموزان بهره جست. این

واحد مطالب در

وبلاگ «پست»

است و واحد مطالب

در وبگاه صفحه

است

در اختیار دیگران قرار دهند.

- آن‌ها را به ابزارهای سودمند در دستان مدرسان و دانش‌آموزان بدل کرده است.

وبلاگ چیست؟

«وبلاگ» یا «وب‌نوشت» از دو کلمه «وب» به معنی دنیای مجازی و اینترنت، «لاگ» از انگلیسی دوره میانه با خاستگاهی نامعلوم به معنای دفتر گزارش کشتی گرفته شده است. در زبان رایانه، لاگ به پرونده‌هایی گفته می‌شود که در آن‌ها گزارش وقایع رخ داده در رایانه ثبت می‌شود. البته به آن‌ها «لاگ» نیز گفته می‌شود. بنابراین، وبلاگ یا وبگاه صفحاتی از یک وبگاه اینترنتی متشکل از مطالب کوتاه به نام «پست» با محتوای اندیشه، اطلاعات و خاطرات روزانه شخصی و پیوندهایی است که به ترتیب زمانی، از جدید به قدیم قرار گرفته‌اند. نویسندگان وبلاگ ممکن است یک یا چند نفر باشند. واحد مطالب در وبلاگ، «پست» است، در حالی که واحد مطالب در وبگاه، صفحه است. معمولاً در انتهای هر مطلب، برچسب تاریخ و زمان، نام نویسنده و پیوند ثابت به آن یادداشت ثبت می‌شود. فاصله زمانی بین مطالب وب‌نوشت لزوماً یکسان نیست و زمان نوشته شدن هر مطلب، به خواست نویسنده وب‌نوشت بستگی دارد. مطالب نوشته شده در یک وب‌نوشت، همانند محتویات یک

را به صورت جزوه در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهند.

- نمونه و الگوی خوبی برای مشارکت فردی افراد در آشفته‌بازار افکار و عقاید محسوب می‌شوند.
- اساساً دفترچه یادداشت شخصی افراد هستند که غالباً باید به‌روز شوند، ولی عمدتاً مصرف عمومی دارند.
- ضمن آنکه اطلاعات را به اشتراک می‌گذارند، به آسانی مدیریت و به روز می‌شوند.
- کار با آن‌ها دانش تخصصی زیادی نمی‌خواهد.
- ایجاد آن‌ها در اینترنت رایگان است. از این رو افراد از هر قشر می‌توانند با ایجاد وبلاگ شخصی خود، مطالب اخبار و اطلاعات، فیلم، عکس و اسلاید را به آسانی

مدرسان بتوانند از وبلاگ به طور مؤثر استفاده کنند، می‌توانند محیطی مناسب برای یادگیری، ورای محیط کلاس و مدرسه، خلق کنند. مزایای آموزشی وبلاگ عبارت‌اند از:

- برای دانش‌آموزان و مدرسان، به خصوص برای دانش‌آموزانی که نمی‌توانند در کلاس‌های درس به طور حضوری شرکت کنند، جذابیت و قدرت انگیزه‌بخشی بالایی دارند.
- برای تقویت مهارت‌های خواندن و نوشتن دانش‌آموزان فرصتی مناسب ایجاد می‌کنند.
- برای همکاری، بحث و تبادل نظر میان مدرسان و دانش‌آموزان، فضایی همگانی فراهم می‌آورند.
- مطالب آموزشی تدریس شده در کلاس و یا مطالب کمکی

هر نقطه‌ای از جهان، به محتویات آن دست‌یابی داشته باشند.

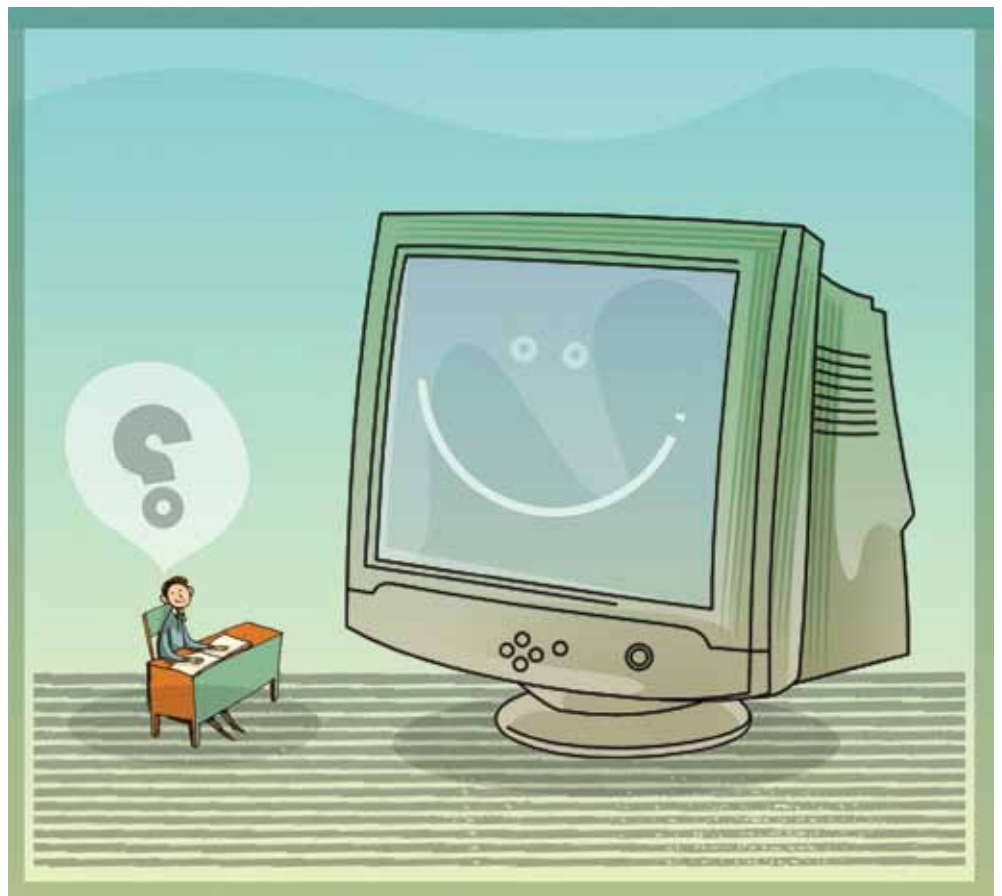
وبلاگ برای چیست؟

وبلاگ دفترچه خاطرات شخصی روزآمد هر فرد است. مکانی است برای عرضه افکار، عقاید، و نظرات به دنیای خارج؛ مکانی که از طریق آن می‌توانیم احساسات، عواطف و نیازهای خود را نشان دهیم. عده‌ای از آن به عنوان نمادی از دموکراسی و بیان آزادانه افکار و اندیشه‌ها نام می‌برند. به زبان ساده‌تر، وبلاگ چیزی شبیه وبسایت است که به سادگی به روز می‌شود. امکان و ایجاد آن کلاً برای هر فردی با هر نوع امکانات و هر سواد رایانه‌ای میسر است. امکان نظردهی و پیغام گذاشتن برای نویسنده مطالب یک وبلاگ، یکی از جنبه‌های تعاملی بودن این فناوری نوین است. بازدیدکنندگان از مطالب یک وبلاگ، ضمن خواندن مطالب و اظهارنظر، به توسعه و بهبود محتوای آن کمک می‌کنند.

مزایای وبلاگ

وبلاگ به طور کلی چند مزیت دارد:

امکان انتخاب مطلب (داده): میزان تولید و نشر اطلاعات در سطح جهان به سرعت در حال پیشرفت است و روندی کاملاً تصاعدی را طی می‌کند. بدیهی است در چنین وضعیتی، حتی امکان مطالعه بخش اندکی از این اطلاعات وجود ندارد و ما ناچار باید از روش‌ها و سازوکارهایی به منظور فیلترینگ اطلاعات و یافتن اطلاعات موردنظر خود در یک رابطه خاص بدون از دست دادن منبع ارزشمند و زمان استفاده کنیم. وبلاگ‌ها با تمرکز روی یک موضوع خاص، می‌توانند بستری مناسب برای ارائه اطلاعات

اکثر وبلاگ‌ها یک خط فکری خاص دارند و به نوعی آن را دنبال می‌کنند. مثلاً در صورتی که یک وبلاگ‌نویس علاقه‌مند به فناوری باشد، با جمع‌آوری مطلب از منابع متفاوتی نظیر نمایشگاه‌ها، سمینارها و سایت‌های دیگر، آنان را با فرمت موردنظرش در بلاگ خود ثبت و در اختیار مخاطبان خود قرار می‌دهد. برخی از وبلاگ‌نویسان از وبلاگ خود به منزله یک آلبوم عکس و یا بریده روزنامه، و به شکل خاصی از یک حافظه آن‌لاین استفاده می‌کنند. زمانی که وبلاگ‌نویس یک لینک مناسب و یا اطلاعات خاصی را که قصد دارد به خاطر بسپارد پیدا کند، آنان را روی بلاگ خود قرار می‌دهد. وبلاگ نوعی محیط الکترونیکی قابل جست‌وجو را فراهم می‌کند که علاقه‌مندان می‌توانند با استفاده از یک مرورگر وب و در

وبگاه معمولی، در دسترس کاربران قرار می‌گیرد. در بیشتر موارد، وب‌نوشت‌ها دارای روشی برای دسترسی به بایگانی یادداشت‌ها هستند (مثلاً دسترسی به بایگانی بر حسب تاریخ یا موضوع). بعضی از وب‌نوشت‌ها امکان جست‌وجو برای یک واژه یا عبارت خاص را در میان مطالب به کاربر می‌دهند. وبلاگ، یک صفحه وب (مشابه یک روزنامه شخصی)، با قابلیت دستیابی عموم کاربران به آن است. وبلاگ‌ها براساس نظم خاصی بهنگام می‌شوند و محتوای بلاگ نشان‌دهنده شخصیت مؤلف یا مؤلفان آن است. اولویت استقرار یا نشر مطلب براساس یک ساختار زمانی شکل می‌گیرد. در این حالت، خوانندگان بلاگ‌ها همواره ابتدا جدیدترین مطلب و یا مطالب منتشر شده را مشاهده و در صورت تمایل آن را مطالعه می‌کنند.

نقش وبلاگ‌ها در فرایند آموزش و یادگیری

وبلاگ‌ها به عنوان ابزارهای آموزشی، به طرق متفاوت می‌توانند نیازهای دانش‌آموزان را برآورده کنند. برخی از کاربردهای وبلاگ در کلاس‌های درس عبارت‌اند از:

رفع به موقع

نیازهای

آموزشی و روانی

دانش‌آموزان در

کلاس درس، از

بروز رفتارهای

مخل نظم کلاس

درس می‌کاهد

۱. مدیریت کلاس

وبلاگ‌های کلاسی حکم درگاهی را دارند که جمع دانش‌آموزان را مدیریت می‌کنند. از آن‌جا که ایجاد و به روز کردن وبلاگ‌ها به سادگی صورت می‌گیرد، از آن‌ها می‌توان برای مطلع کردن دانش‌آموزان از تکالیف کلاس، جزوات، آگهی‌ها، تکالیف درسی و تریبونی برای پرسش و پاسخ استفاده کرد.

۲. همکاری میان مدرسان و دانش‌آموزان

وبلاگ‌ها فضایی را برای کار مشترک دانش‌آموزان و تعامل با مدرسان به منظور تقویت و رشد مهارت‌های گوناگون فراهم می‌آورند. وبلاگ‌ها می‌توانند نقش مشاوره‌ای مؤثری داشته باشند. مثلاً دانش‌آموزان کلاس‌های بالاتر می‌توانند با راهنمایی و کمک به دانش‌آموزان کلاس‌های پایین‌تر، آن‌ها را در تقویت مهارت‌های متفاوت یاری و یا به آن‌ها اعتماد به نفس بدهند. دانش‌آموزان هم می‌توانند در فعالیت‌های یادگیری حجمی، مثل تحقیق، مشارکت کنند.

۳. بحث و تبادل نظر

وبلاگ فرصتی است مناسب برای دانش‌آموزان تا در مورد موضوعات درون و بیرون کلاس و مدرسه به بحث و تبادل نظر بپردازند. با استفاده از وبلاگ، هر فرد با به اشتراک

می‌شوند و امکان تعاملی اطلاعاتی را بین وبلاگ‌نویسان و خوانندگان از یک طرف و خوانندگان با خوانندگان از طرف دیگر فراهم می‌آورند. ویژگی فوق از ماهیت دو طرفه بودن وب به نحو احسن استفاده می‌کند و آن را در جهت اهداف خود به کار می‌گیرد.

ایجاد جامعه شبکه‌ای: پدیده وبلاگ‌نویسی، فرصت‌ها و ظرفیت‌های مناسبی را در جامعه شبکه‌ای ایجاد می‌کند. نویسندگان وبلاگ‌ها به مرور زمان توسط خوانندگان خود شناخته خواهند شد. بدین ترتیب آنان در معرض فرصت‌هایی قرار خواهند گرفت که شاید هرگز تصور آن را نمی‌کردند. در جامعه شبکه‌ای، هر شخص می‌تواند دارای سهمی در تولید و ارائه اطلاعات داشته باشد و خود نیز می‌تواند از دستاوردهای اطلاعاتی دیگران بهره بگیرد. شبکه فوق نظیر شبکه‌های نظیر به نظیر است که در آن، هر رایانه، هم می‌تواند در یک لحظه از منابع موجود روی سایر رایانه‌ها استفاده کند، و هم می‌تواند منابع روی سیستم خود را برای استفاده در اختیار سایر رایانه‌ها قرار دهد. جامعه شبکه‌ای دارای ایستگاه‌هایی (انسان) است که در آن، هر یک سهمی در تولید و ارائه اطلاعات دارند و می‌توانند از اطلاعات دیگران استفاده کنند.

روش ایجاد وبلاگ

روش‌های متعددی برای ساخت وبلاگ وجود دارد. ما می‌توانیم برای ایجاد وبلاگ از خدمات مجانی سایت‌های سرویس‌دهنده وبلاگ استفاده کنیم و یا برای خود فضا و جا خریداری کنیم و این کار را روی سایت اختصاصی خود انجام دهیم. البته برخی سرویس‌های رایگان نیز برای این کار وجود دارند.

فراهم آورند. با مطالعه و خواندن مطالب منتشر شده روی یک وبلاگ که توسط فردی با علاقه مشترک با شما تهیه و منتشر شده است، احتمال یافتن مطالب موردنظرتان در زمانی معقول بالا می‌رود. با ترکیب و جمع‌بندی مطالب منتشر شده در ارتباط با یک موضوع خاص از چندین وبلاگ انتخابی، می‌توان به مجموعه‌ای از اطلاعات مورد علاقه دست یافت. با توجه به اینکه وبلاگ‌ها خلاصه‌ای از سایر موضوعات مربوط به دیگران را نیز ارائه می‌دهند، دید اطلاعاتی مناسبی در ارتباط با یک موضوع به مخاطب خود منتقل می‌کنند. مطالب و موضوعاتی که در چندین وبلاگ مورد توجه قرار می‌گیرند، به خواننده امکان می‌دهند از نقطه نظرات چندین وبلاگ‌نویس در ارتباط با یک موضوع خاص آگاه شوند. بدین ترتیب، خواننده قبل از مطالعه تمام مطلب، دید مناسبی نسبت به آن پیدا می‌کند. به این فرایند «سه و جهی سازی» گفته می‌شود.

مدیریت دانش و تجربه‌های

شخصی: محتویات وبلاگ‌ها به منزله یک بایگانی از افکار و اندیشه‌های وبلاگ‌نویسان آن است که در مقاطع زمانی متفاوتی نوشته شده‌اند و در صورت نیاز به اطلاعاتی خاص، می‌توان با استفاده از مراکز جست‌وجو و بر اساس یک کلیدواژه خاص، به آنان مراجعه کرد. وجود لینک‌های متعدد مرتبط با یک موضوع خاص که توسط مؤلف وبلاگ مشخص می‌شود، امکان دنبال کردن وضعیت موجود در رابطه با یک موضوع خاص را در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌دهد.

ارتباط دوسویه: همان‌گونه که در بخش قبل اشاره شد، وبلاگ‌ها به محیط و یا رسانه محاوره‌ای برای مباحث عمومی و تخصصی تبدیل

گذاشتن افکار و نظریات خود، از فرصتی مساوی برای یادگیری برخوردار می‌شود. دانش‌آموزان از این طریق فرصت دارند که نسبت به نظرات و افکار دیگران واکنش نشان دهند. مدرسان هم می‌توانند با تشکیل گروه‌های تخصصی و علمی - آموزشی در وبلاگ، با دیگر مدرسان و دانش‌آموزان در مورد موضوعات مختلف به بحث و تبادل نظر بپردازند.

۴. سازمان‌دهی آثار دانش‌آموزان

وبلاگ‌ها آثار دانش‌آموزان را به صورت دیجیتالی ارائه و یا سازمان‌دهی و مراقبت می‌کنند. دانش‌آموزان می‌توانند در وبلاگ تکالیف و آثار خود را به نمایش بگذارند تا دیگران بتوانند از آن‌ها استفاده یا در مورد وضعیت کمی و کیفی آن‌ها اظهار نظر کنند. دانش‌آموزان با مشاهده مطالب خود در وبلاگ، نه تنها انگیزه بیشتری برای مطالعه و یادگیری پیدا می‌کنند، بلکه از اعتماد به نفس بیشتری برخوردار می‌شوند. مدرسان می‌توانند به طور فردی در هریک از مهارت‌های یادگیری با تک‌تک دانش‌آموزان کنفرانس فردی داشته باشند و آن‌ها را از نظرات، پیشنهادات و راهنمایی‌های خود بهره‌مند سازند.

مزایای استفاده از وبلاگ در کلاس درس

- دانش‌آموزان در وبلاگ با مخاطبان زنده در تعامل اند.

- در وبلاگ تأکید بیشتری بر محتوای درسی وجود دارد.
- وبلاگ فرصت بهتر و آسان‌تری برای تمرین دانش‌آموزان فراهم می‌آورد.
- وبلاگ می‌تواند به عنوان مجلات برخط دانش‌آموزان به کار رود.
- وبلاگ مرزهای جغرافیای را در می‌نورد.
- وبلاگ حس جمعی را در کلاس ترغیب می‌کند.
- وبلاگ فضایی است برای بحث‌های پیش از کلاس و یا پس از کلاس.
- وبلاگ از رویکردی مبتنی بر تقویت مهارت نوشتاری برخوردار است.
- امکان دسترسی به مطالب وبلاگ نیاز به زمان خاصی ندارد.
- وبلاگ می‌تواند در برگزیده آثار و یا آرشیو کاری دانش‌آموزان و حتی مدرسان باشد.
- وبلاگ به ایجاد رابطه نزدیک‌تر بین دانش‌آموزان کلاس‌های بزرگ کمک می‌کند.

نتیجه‌گیری

آموزش حق مسلم همه انسان‌هاست. توجه به امر آموزش و تربیت نیروهای مستعد و کارآزموده، از وظایف و امور مهم دولت‌هاست و این میسر نمی‌شود مگر با رشد و توسعه زیرساخت‌های سیاسی،

اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بر پایه پیشرفت‌های فناوری نوین. امروزه، نقش و مسئولیت اصلی معلم، ارزیابی موفقیت‌ها و امیال و آرزوهای کشوری است. ارزش‌ها و ظرفیت‌های یک کشور از این طریق متبلور می‌شوند و در آثار مدرسان تجلی می‌یابند. مردم هر کشور و میزان رشد و ترقی آن‌ها، حاصل کار مدرسان است. اهمیت فناوری در دنیای امروز، کار تربیت معلمان را نیز به چالش کشیده است. مدرسان امروز باید بتوانند ضمن داشتن دانش کافی، مهارت‌های تدریس و داشتن تعامل مناسب، از فناوری‌های نوین در کار آموزش بهره بگیرند. از میان فناوری‌های نوین می‌توان به استفاده از رایانه و اینترنت در کلاس‌های درس سنتی اشاره کرد. یکی از امکانات مفید و جذاب اینترنت، ایجاد وبلاگ‌نویسی است که می‌تواند فرایند آموزش و یادگیری را به طرق متفاوت آسان کند. وبلاگ‌ها به علت ایجاد، مدیریت و کنترل ساده و کاربردپسند خود، به خوبی می‌توانند در اختیار مدرسان و دانش‌آموزان قرار بگیرند.

پی‌نوشت

1. browser
2. wikis
3. Mobile Assisted Language Learning
4. podcasts
5. weblog
6. blog

منابع

۱. ابراهیم‌زاده، عیسی. آموزش از راه دور همگام با فناوری. گزارش کامپیوتر. شماره ۱۳۹.
۲. پروور، ای. دبلیو، و همکاران. به سوی یادگیری برخط (الکترونیکی). ترجمه فریده مشایخ و عباس بازرگان. انتشارات آگاه. تهران. ۱۳۸۲.
۳. تافلر، الوین و هایدی. به سوی تمدن جدید، سیاست در موج سوم. ترجمه محمدرضا جعفری. نشر علم. تهران. چاپ چهارم. ۱۳۸۰.
۴. صراف‌زاده، مریم. برخی کارکردهای آموزشی و پژوهشی وبلاگ‌ها. مجله الکترونیکی پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران (نما). دوره پنجم. شماره یک. ۲۲ مهر ۱۳۸۴.
۵. منتظر، غلامعلی. آموزش مهارت‌های فناوری اطلاعات و تأثیر آن بر یادگیری مؤثر و فراگیر. فصلنامه علمی - پژوهشی علوم انسانی دانشگاه الزهراء. شماره ۴۲. ۱۳۸۱.